

Сідляр Вікторія Володимирівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

Мартинюк Софія Леонідівна

студентка гр. ФМСзм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В МИТНІЙ СПРАВІ УКРАЇНИ

Для прискорення транскордонних потоків необхідним є спрощення та скорочення митних процедур. Водночас щоб внаслідок спрощення не втратити, а, навпаки – підвищити, ефективність митного контролю необхідно застосувати комплексний підхід до удосконалення системи забезпечення дотримання вимог митного законодавства. Ключову роль у цьому процесі відіграє управління ризиками, від дієвості якого сьогодні залежить результативність діяльності митних органів.

Необхідно врахувати, що система управління ризиками є базисом вибіркової митного контролю та обмежує його мінімумом митних формальностей, що необхідні й достатні для забезпечення дотримання вимог митного законодавства. Отже, переваги механізмів управління ризиками зумовлюють доцільність їх пріоритетної ролі у функціонуванні митної системи України.

Зауважимо, що сьогодні у будь-якій країні базисом ефективного функціонування усієї системи митного контролю та, зокрема, управління ризиками є наявність розвиненої інформаційної інфраструктури, активне впровадження новітніх технологій, систематичне навчання, професійне зростання фахівців, а також міжнародна адміністративна взаємодопомога [1].

Зараз Держмитслужба України перебуває у складному трансформаційному процесі, що відбувається у надзвичайних умовах на тлі воєнного стану. Сучасна реформа митної служби передбачає ІТ трансформацію – запровадження нових рішень з метою модернізації сервісів та процесів роботи митниці. ІТ трансформація передбачає такі основні напрямки: «Єдине вікно», «Митний контроль і оформлення», «Розумний пункт пропуску», «Публічна звітність й аналітика», «Кібербезпека», «Гармонізація з ЄС». Дані напрямки одночасно є складовими проєкту «е-Митниця» – одного з проєктів цифровізації, передбачених урядом, реалізувати які передбачається до кінця 2022 року.

За напрямком «Митний контроль і оформлення» здійснюється запровадження АСУР 2.0 та АСМО 2.0 натомість діючої автоматизованої системи митного оформлення «Інспектор» та інтегрованої в неї автоматизованої системи аналізу та управління ризиками [2].

До того ж у 2022 році Україна розпочала етап Міжнародного застосування NCTS (технологія, яка лежить в основі європейської Конвенції про процедуру спільного транзиту), у зв'язку з чим з'явилася необхідність

оновлення систем управління ризиками та митного оформлення з метою інтеграції з системою NCTS. Застосування транзитної системи NCTS на національному та міжнародному рівні передбачає напрямок «Гармонізація з ЄС».

Очікується, що оновлення автоматизованої системи управління ризиками (АСУР 2.0) дасть змогу перевести значну частину даних у цифровий формат й процеси – в онлайн режим, а також дозволить одразу ідентифікувати джерела ризику, що призвели до генерації митних формальностей, оцінити ефективність роботи профілів ризиків, а в разі потреби – оперативно оновити профіль чи призупинити його дію.

Сучасні високоточні методи аналізу, оцінки та управління ризиками, які стали можливими завдяки розвитку інформаційних технологій, забезпечують митні органи надієвішим інструментарієм реалізації своїх функцій. Однак, управління ризиками є лише одним з елементів, що забезпечує ефективну діяльність митної адміністрації, і за відсутності розвитку інфраструктури та системних змін, проблеми функціонування митної системи України вирішити неможливо.

Для оптимізації митного контролю загалом та мінімізації митних ризиків зокрема потрібно удосконалити організаційну структуру митних органів, оскільки через постійне їх реформування певні функції митної служби нівельовано. Сьогодні між структурних підрозділів митної служби не досягнуто внутрішньої організаційної взаємодії та не забезпечено відповідних зв'язків з іншими контролюючими та правоохоронними органами, що не дає змоги впливати на операційні процеси й контролювати результати вжитих заходів. Зокрема, необхідно посилити кадрове забезпечення структурного підрозділу Держмитслужби з управління митними ризиками, сприяти досягненню оптимального рівня децентралізації відповідних функцій й створити розгалужену регіональну мережу спеціалізованих підрозділів на митницях. Посилення потребує також координація діяльності та обмін даними між Державною митною службою України та іншими державними органами.

Актуальним питанням в контексті вдосконалення управління ризиками залишається налагодження співпраці з митними органами країн-сусідів України для обміну інформацією щодо митної вартості, країни походження, класифікації товарів тощо. Вагомим кроком в даному напрямку є приєднання України до Конвенції про спільний транзит, що, зокрема, сприятиме обміну митною інформацією з країнами-членами Конвенції в режимі реального часу й отримувати інформацію для переміщення товарів транзитом.

Реалізація вищезазначених змін сприятиме суттєвому підвищенню ефективності управління ризиками в митній справі України.

Список використаних джерел:

1. Тищенко В., Остапенко В., Карпова В. Цифровізація в управлінні ризиками митниці. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-35>

2. ІТ-трансформація митниці: оновлені системи управління ризиками та митного оформлення (АСУР 2.0 та АСМО 2.0) інтегровано з системою NCTS. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/news/ncts-26/post/it-transformatsiia-mitnitsi-onovleni-sistemi-upravlinnia-rizikami-ta-mitnogo-oformlennia-asur-2-0-ta-asmo-2-0-integrovano-z-sistemoiu-ncts-444News/34103.html>